

Stor dag: Carla Valverde representerer Falla Alquerias de Bellver.

Ironiske spark: Figurene er til tross for sitt uskyldige utseende ofte ironiske bemerkninger om politikere og andre folk med innflytelse.

Fyrig fiesta

Skal du gå på bare én fest i livet ditt, bør den være i Valencia når de feirer våren.

Tekst | Inga Ragnhild Holst **Foto** | Fran Fernández

Et skudd i solskinet. To til. Flere hundretusen mennesker dirrer av forventning og fryd. På de fornemme balkongene over plassen klinker de bemidlede i glassene sine. Alle venter spent på la mascletà, symfonien av krutt, røyk og jordskjelv, som er en av de 100 måtene man viser at det er fest på i Valencia. At det er fallas.

– Jeg er her for 31. gang for å se la mascletà, sier Manolo Trabason fra Valencia.

Så kommer tiraden av smell som mange hundretusener av valencianere har kommet for å høre her på Plaza del Ayuntamiento (Rådhusplassen). Duften av krutt river feststemt i nesene. Smellene kjennes ut som eksplosjoner

i kroppen og trommehinnene rister.

Macletà er en pyroteknisk konsert hvor pyroteknikeren fyrer opp sprengstoff i en nøye fastlagt rytme. Og ved å avholde konserten hver dag i et par marsuker, forklarer valencianerne verden at de er verdens pyrotekniske sentrum. Maria Pérez smiler så det ser ut som hun revner:

– Vi valencianere liker lyd, jo mer lyd, desto bedre. Jeg vet ikke hvorfor. Det er bare vakkert, sier Pérez.

Fiesta i flammer

De fleste spanske byer har sin fiesta, og «las Fallas» er Valencias fest. Fallas er kan-

skje ved siden av «Feria de abril» i Sevilla og «San Fermín» i Pamplona, de mest berømte av de spanske festene. Fallas feires i ukene før Sant Joseps dag den 19. mars hvert år. Det lages store figurer, ninots eller fallas, som på en satirisk måte kommenterer ulike samfunnsforhold. Disse brennes den 19. mars. Dette kalles *cremà*. I fallas-ukene er det *desperta* (vekking) med krutt klokken åtte, *mascletà* (kruttkonsert), blomster-ofring til byens skytshelgen, fyrverkeri og konserter. Den siste dagen er det også en vanvittig parade med fyrverkerivogner, artister, falleras og flere hundre musikere. Til sammen blir det som karneval i Rio og et

Reise

Mesterverk i sponplater: Fallas-kunstner Fede Ferrer jobber med sin ninot (figur). Arbeidet tar ofte ett år, kan koste opp til halvannen million kroner og brennes ned ved fallas-feiringens slutt.

Støy: Vil du se hva som skjer nå, lurer disse to guttene i Valencia-drakt og med lommene fulle av kinaputter.

Et vakkert bål: En fallera som beundrer bålet. Det er ett år til neste fest. Kanskje hun gleder seg?

kinesisk sirkus på samme tid. Mange har fri under fallas og man samles for å spise, drikke og oppleve all støyen frem til den lyse morgen.

Pen, penere, penest

– Guapa!

– Hola, guapissima!

Alle vil se de 100 000 kvinnene, las falleras, i det de flanerer som dronninger gjennom gatene frem til Plaza de la Virgen hvor de skal kle byens skytshelgen, *la virgen de los desamparados* (de vergeløses jomfru) i friske blomster. Det er disse kvinnene som bærer festens sjel. Til det store oppdraget, *la ofrenda de flores* (blomsterofringen) er de kledd opp som om de er på vei til både fest og kirke: i Valencia-drakt. Håret er flettet og rullet sammen, og supplert med løshår. Frisuren holdes stramt på plass med gullbelagte hårkammer siselert for hånd (de rike),

eller i messing (de som ikke har fullt så god råd). Selve kjolene er snørt sammen i livet og ut fra de smale midjene strutter skjørt og underskjørt. De aller vakreste av kjolene er sydd av silke som har fått gulltråder i vev. De kan koste flere hundre tusen kroner. På beina har de sko i samme materialer som kjolen. Over skuldrene er det broderte sjal. Og smykkene? Alle vet at smykker har en nedre pris, men oppad finnes det ingen grenser. Man skal stråle!

Flere av falleraene skjelver på leppene. Øynene er blanke og noen gråter. Sterke følelser er en del av Valencias fest. Når man etter mange måneders strev og flere timer med påkledning får applaus, ja, da er det bare å finne frem de broderte lommeterklene og smile gjennom tårene.

– Søøota! ropes det fra fortouene.

Dronningen

– Det er som med Fallas som med alt annet,

sier Ester Giner fra Valencia. – Valencia er en middelhavsby, og vi middelhavsfolk liker å vise oss frem. Det er om å gjøre og være flottest på alle måter. Se bare på borgermesteren vår, Rita Barberá Nolla. Hun elsker å vise seg frem og å feste, forteller Giner.

Fallas er organisert bydelsvis og i egne samfunn. Felles for alle er at hvert fallas-samfunn har sin ninot, sitt orkester og sine falleras ledet av en dronning, *la fallera mayor*. Dronningen leder festens seremonier, blant annet gir hun beskjed til pyroteknikerne om å smelle av fyrverkeriene, hun åpner paradegater og hun gir brannmestrene signal om å tenne på figurene på Sant Joseps dag.

Dronningen velges ut etter hvor sympatisk og pen hun er, man vil jo ikke ha en rynket surpomp til å fronte sin falla. Med seg har dronningen et hoff av småfalleraer som hjelper til.

Tidligere pekte lederen i Junta Central

Drøm: Denne figuren drømmer om fremtidens Valencia, ifølge kunstner Juan Carlos Moleés. Fallasen kostet utrolige 351 000 euro å lage, tilsvarende en treromsleilighet i Oslo sentrum.

Fallera, fallasjuntaen, ut dronningen. Da ble helst piker fra innflytelsesrike familier valgt. I dag blir både dronningen og hofset av barne-falleraer valgt etter demokratiske prinsipper. Men dronningene bør ha plettfri vandel og være ukontroversielle. Sladrepresen forfølger Fallas-dronningenes steg ut og inn av de sjåførkjørte bilene. Marta Reglero fra Alicante har vært fallera mayor. Hun beskriver seg som selv som enkel, kjærlig og sjenert jente som spiller volleyball. Hun mente miljøvern var viktig.

– Jeg er glad for at det nå brukes miljøvennlig maling til å male figurene med, sa hun avisen *Las provincias*.

Og de som ikke har fått defilere nedover gatene i 1700-tallsdrakt synes det er sårt:

– Jeg ville også være fallera da jeg var liten. Venninnen min var det, men foreldrene mine hørte ikke til noe fallas-samfunn og dermed fikk jeg ikke være med, sier Ester Giner fra Valencia.

Festen opp i brann

Rundt midnatt på Sant Joseps dag står vel en million mennesker på rådhusplassen. De venter på at håndverkeren Pere Baenas' ninot, *Havet og vinden*, skal svis av. Den er 14 meter høy, består av 33 ulike figurer og kostet 198 000 euro (cirka 1,7 millioner norske kroner) å produsere. Og rundt om i byen er 700 andre ninots omringet av festklare brannfolk.

– Brenn, brenn, brenn! roper folk.

Litt over midnatt ser *Havet og vinden* sitt endelikt. Delene ramler sørgelig ned og åpenbarer skjelettet av planker. Så flyker den til himmels i en sort sky.

– Vi er glad i fester, sier Maria José, en jente i tjuåra fra Valencia. – Og vi jobber kun når det er pause i festene, hehe.

Og i det dukkene forsvinner til himmels, så setter valencianerne i gang med neste års fest. Den skal naturligvis bli mer spektakulær. Claro!

Prakt: Mønsteret på Virgen de los Desamparados (de vergeløses jomfru) er allerede tegnet inn og de festes etter fargekoder etter hvert som de 100 000 falleraene ankommer kirkeplassen med sine buketter.

Mer fiesta

Spania har flere hundre glade fester.

- **Feria de abril** (aprilfesten), Sevilla. Det klappes, danses og festes. Tyrefektingsesongen åpnes og her er fullt av celebriteter. Utvandrede andalusiere bosatt i Barcelona har sin parallelle fest i Barcelona i samme periode.
Les mer: www.sevilla.org
- **San Férmin i Pamplona** på Spanias nordkyst fra 6. – 14. juli. Festen har røtter tilbake til 1591. Utallige menn fra inn- og utland viser muskler mot oksene som slippes løs i gatene.
Les mer: www.fiestasdesanfermin.com
- **Carnaval de Las Palmas**, Gran Canaria. Flere hundre år gammel tradisjon med nytt tema hvert år. Følger karnevalskalenderen.
Les mer: www.lpcarnaval.com
- **La Tomatina, Buñol, Valencia** feires den siste uka i august. Fiestaen er en real tomatkrig. I fjor deltok 40 000 mennesker. Noen som sa ketchup?
Les mer: www.latomatina.es
- **Påskefeiring i Málaga**. Påsken i turistrike Málaga er trist og vakker. For ikke snakke om eksklusiv. Opptogene er dramatiske og forseggjorte og folk viser seg frem i sine beste klær. Vær tidlig ute for å få en god plass. Flotte påskefeiringer er det også i Santa de Zamora (Castilla y León) og i Sevilla.
- **Temps de Flors** i Girona, cirka fem mil nord for Barcelona. Middelalderbyen Girona kles opp i blomster en uke hver mai.
Les mer: www.gironatempsdelflors.net

Tar pusten: Santiago Calatrava er hovedarkitekten bak Valencias kunst- og vitenskapsby. Anlegget består av vitenskapsmuseum, planetarium, operahus og parkpromenade.

På høyden: En av de fineste restaurantene i Valencia er kanskje El Alto som ligger over Mercado de C6lon.

Restaurant med utsikt: Valencia har en flott strandlinje og her kan man innta lunsjen slik som Angela og Javier fra Valencia gjør.

Fisk i sentrum: L'Oceanogràfic er en del av Valencias store vitenskapsby. Her får man godt inn- syn i verdens marine liv.

Opplevelsesguide for Valencia

Dette er fallas

Alle spanske byer har sin fiesta, og las Fallas er Valencias fest. Fallas feires i ukene før Sant Joseps dag den 19. mars hvert år.

Tre ting du må gjøre

1. Smelle kinaputter.
2. Spise paella, Valencias egen tradisjonsrett, til lunsj. Og chocolate og churros (tykk varm sjokolade og sprøstekte smultkakestenger med sukker) når du kommer hjem på morgenkvisten.
3. Få med deg blomsterofringen og de nattlige fyrverkerisesjonene.

Transport

Lufthansa, Spanair og SAS flyr fra Oslo til Valencia.

Overnatting

1. Westin. Dette er hotellet for dem som har sans for å leve stort og bra. Westin i Valencia har alt et luksushotell skal ha, inkludert en deilig hage. Dobbeltrom fra 200 euro, tilsvarende 1600 kroner. www.westin.com/valencia

2. Comfortel Aqua er alternativet for deg som vil sove om natten. Hotellet ble bygget i 2006 og ligger midt i et stort kjøpesenter. I niende etasje i hotellet ligger restauranten Vertical som har stjerne i Guide Michelin. Dobbeltrom fra 1200 kroner. www.comfortelhoteles.com

3. Hotell Venecia. Tostjerners hotell hvor du får du full oversikt over masclatà og festen, for hotellet ligger midt på rådhusplassen, der alt skjer. Dette er hotellet for deg som ikke vil sove under fallas. Romprisene starter på 55 euro, tilsvarende 440 kroner i lavsesong, dobbel pris i høysesong. www.hotevenecia.com

Les mer

www.fallasfromvalencia.com

www.fallas.com

www.ayto-valencia.es